

KALEVALA (Debreceni Csokonai Színház,
Trafó – Kortárs Művészetek Háza)

Író: Szálinger Balázs. Zene: Nils Petter Molvaer. Dís-
let: Antal Csaba. Jelmez: Benedek Mari. Fény: Abucz-
ki István. Dramaturg, asszisztens: Gyulay Eszter.

Táncasszisztens: Laczó Zsuzsa. Rendező, koreográ-
fus: Horváth Csaba.

Szereplők: Mucsi Zoltán, Andrassy Máté, Földeáki
Nóra, Mercs János, Varga Gabi, Kádas József, Krisztik
Csaba, Mészáros Tibor, Horváth Lajos Ottó, Vati
Tamás, Blaskó Borbála, Barta Dóra, Túri Lajos.

Vida Virág

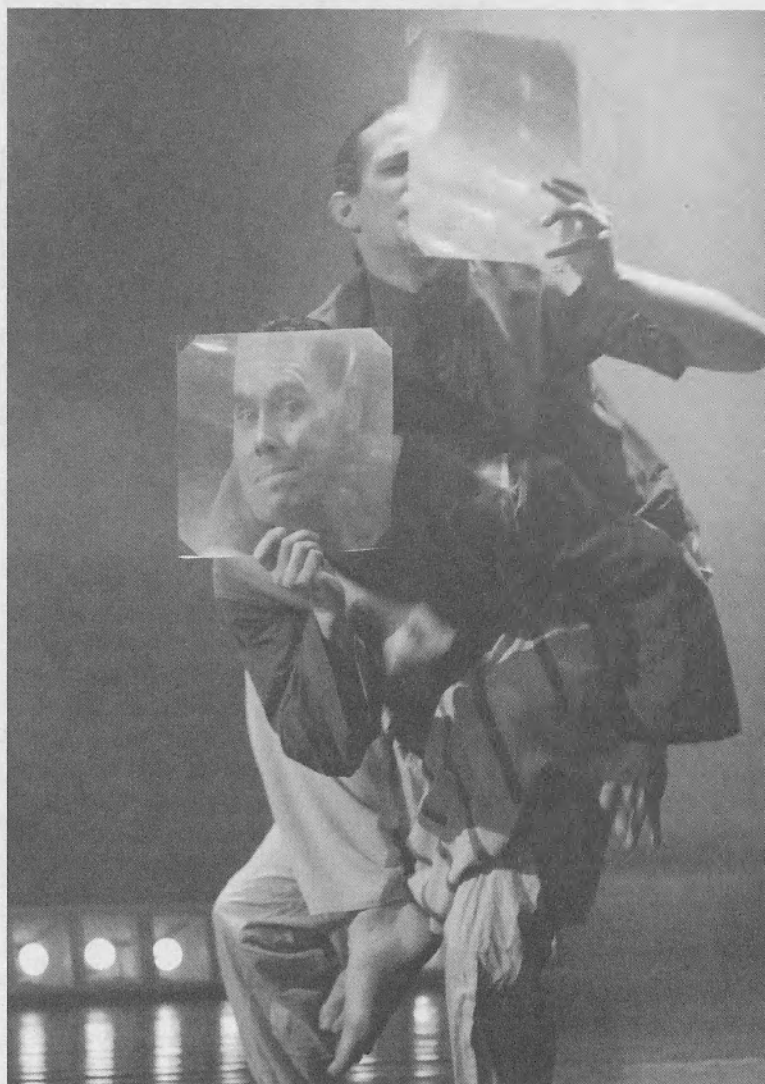
Fénykeresők

ÉJSZAKAI MŰSZAK

Réti Anna tudatos művész. Pontosan kigondolt programművei komoly előkészületekről vallanak. Alkotói tudatosságról árulkodik a díszlet, a jelmez és a kellék harmonikusan összehangolt látványa; a jelenetek ritmikus egymásutánisága; az absztrakt és illusztratív mozdulatok arányos váltakozása és a pontosan megtervezett világítás. Jeleneteinek szerveződése is átgondolt: mintha rajzasztalon hozná létre dramaturgiailag szépen felépített kompozícióit, a táncosként már sokat bizonyított Kántor Kata segítségével, aki dramaturgként vett részt a produkcióban.

Az *Éjszakai műszak* felütése igen hatásos. A MU terét szokatlanul használja a koreográfus: a nézőtér deszkáállványzatát lecsupaszítja, és a széksorokat a szemközti – máskor háttéralként funkcionáló – falfelület elé helyezi. Ezzel igen különös, kétszintes színpadot hoz létre. Ráadásul az emelvény első lépcsője alatt végigfutó lámpasor a két teret két élesen elváló dimenzióvá avatja. A két tér oppozíciója egymásnak: a lenti terület a valóságos, nappali helyszín, a fenti az éjszaka lidérces világa. Úgy is értelmezhető, hogy az éjszakai műszak számára valójában az éjszaka a nappal – hiszen éjjel dolgoznak, éjjel aktívak; nappal pedig, mint a vámpírok, baglyok vagy a denevérek, nyugovóra térnek. A két elváló tér az élet és a halál szimbóluma is lehetne, de Réti Anna nem létértelmez, nem moralizál, inkább különös lényekkel népesíti be maga alkotta szürreális világát. Éjente fényt köpő, bebábozódott testű emberszabású teremtményei nappal valamilyen rejtélyes, csupán metaforikusan sejtetett gyár kötelességtudó munkásai. A riadság uralja napjaikat; a koreográfiában is sok a hiábavaló szenvedésre, menekülésre, beletörődésre, egymástól való függésre utaló gesztus. „A gesztus lehetne az egyetemes nyelv, nem a zene, nem a szag” – mondta James Joyce; Réti Anna munkája pedig bővelkedik a kifejezés eme eszközében. Valójában ezáltal hat.

Már a nyitó pillanat is elképesztően merész: a „röptetés” három táncos és a – későbbiekben más funkciót is betöltő – kötél által valósul meg, de fénycsóva csak a repülő alakra vetül, s az emelőknék csupán a kezük lát-

Bora Gábor és Cserepes Gyula

szik. A generálsötét színpadon, a nézőtér első sorai fölött elsuhanó kísérteties férfialak egyszerre válik a szabadság és a kötöttség allegóriájává. A színházi csodát néhányszor még láthatjuk, aztán csend és sötétség, majd nappali világosság: munkafény az üres színpadon. A helyzet banalitását növeli a jobbról besétáló lány (Hargitai Mariann). Félreszabott szürke takarítónő-köpenyében megáll középen, és a *stand up comedy* könnyedségével sztorizni kezd. Nem sokkal beszédének megkezdése után újabb előadó érkezik, és tudomást sem véve kollégájáról, belevág saját történetébe. Ezután folyamatosan érkeznek az önjelölt szónokok, egészen addig, míg a hangzavar már érthetlenné válik. A kezdeti nyomasztó kép ekkora már messze tűnt, csupán saját személyüket propagáló, életteli emberek/munkásokat látunk – talán az ebédszünet felszabadult óráiban. Ez a pillanat

Koncz Zsuzsa felvételei

Hargitai Mariann, Virág Melinda, Katonka Zoltán (háttal) és Palcsó Nóra

az előadás legfelhőtlenebb jelenete. Ami ezután következik, az mind az éberalvás sötétre hangolt zavaros világában játszódik.

A „nappalok” munkatábori hangulatánál csak az „éjjelek” riasztóbbak, amikor is a terepet az éjjeliőr-öreganyóként mutatkozó Blaskó Borbála uralja. Ő az, aki minden éjjel betakarítja a „fénytermést” – azaz a bebábozódott lények szájából kivesz egy kis világító tárgyat, hogy erszényében elrejtse. A rizspapír hengerekben alvó figurák a *Mátrix* embertárolójának bedrótozott, leépült testeit juttatják eszembe. Az előadás intenzív képi világa további filmes emlékeket is előhív: feldereng a *Kontroll* nyomasztó miliője és kettős világa. Nappal a bugyraikba menekülő lények a szájukban lopják el a hajnal fényét, és vigyázva őrzik, de álmukban tehetetlenek, és a – talán túlságosan konkrét – anyókafigura minduntalan megfosztja őket szerzeményüktől. Így lesz a fénylopás sziszifuszi munkává, ördögi körré. Erre a folytonos körkörösségre rímel az a jelenet, melyben a kötélre aggatott táncos menekülni próbál, de minduntalan elfogy lába alól a talaj, a levegőt kaparja, majd rákapaszkodott társával forogni kezd.

Az előadás többféle mozgásanyaga összetett materiát hoz létre, de – arányaikban – kevésnek érzem a mozgásos jeleneteket. Mintha félbemaradnának a nagyszerű ötletek: elindul valami, aztán megszakad, majd jön egy újabb mozdulatsor, ami szintén nem fejeződik be. Ha Réti minden ötletet kidolgozott volna, többórásra nyúlna az előadás. Így viszont túlsúlyba kerülnek a narratív megoldások, és a lineárisan futó történet több ponton elveszíti absztraktságát, túlságosan egyértelművé válik. A kreativitással csurig telt alkotó nehezen tudja még kordában tartani, inkább pazarolja szertelen fantáziáját. Alkotói szabadságát – és a lehetőséget, mely a KET fiatal és tehetséges gárdájával megadatott számára

– maximálisan ki szeretné használni. Ebben nagy segítségére vannak a táncosok, akik mindannyian kiforrott, markáns előadókká értek a Közép-Európa Táncszínház inspirálóan munkaszerető közegében. Bora Gábor, Hargitai Mariann, Katonka Zoltán és Virág Melinda kiemelkedik a sorból, sajátos karakterük van, és ehhez biztos technikai tudás, precíz szerepformálás és átható színpadi jelenlét is társul; de Cserepes Gyula, Major László és Palcsó Nóra játékában és mozgásában sem találni kivétnevet. Blaskó Borbála a rá osztott szerepben nem csillogtathatja meg táncstudását, ám feladatát komolyan veszi. Szerepének dramaturgiai helye vagy még inkább megvalósulási formája azonban vitatható. De jelenléte csak akkor zavaró, amikor szerepéből kilépve a világosítókuckó ablakában tűnik fel.

Réti Anna mindent bevon a játékba. A kifordított nézőtér, az árnyjátékkal kísért emberkapszulák, a belógatott kötél, a hangeffektusok mellett izgalmas a nézőtér sorai alá rejtett tárgy is – máig titok számomra, hogy mi az, talán a fény, melyet az öregasszony elől akarnak eldugni. A befejezés nem meglepő. Az apró, világító tárgyak egyesével a földre kerülnek, majd a fény lassanként leúszik. A színpad padlózata felhőtlen éjszakai égboltra emlékeztet, amely melankolikus hangulatba burkolja a látottakat.

ÉJSZAKAI MŰSZAK (Közép-Európa Táncszínház, MU Színház)

Koncepció, koreográfia: Réti Anna. **Alkotótárs, dramaturg:** Kántor Katalin. **Pszichológus:** Csigó Katalin. **Zene:** Barna Balázs, Mizsei Zoltán. **Fény, díszlet:** Szirtes Attila. **Jelmez, díszlet:** Kalicz Mészáros Klára. **Előadók:** Blaskó Borbála, Bora Gábor, Cserepes Gyula, Hargitai Mariann, Katonka Zoltán, Major László, Palcsó Nóra, Virág Melinda.